

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ (ਭਾਗ-6)

(ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪੱਖ)

ਨਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਾਉ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਰੁੜੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਣੀ ਪੁਲ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸੀਂ ਬੰਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਘੁੰਮਣ-ਘੋਰ (Whirl Pool) ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਹੋ ਕੇ, ਓਥੇ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੱਖ-ਕਾਨਾ ਇਸ ਘੁੰਮਣ-ਘੋਰ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਓਥੇ ਹੀ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਇਸ ਕੱਖ-ਕਾਨੇ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਕੇ, ਸਹੀ ਸੋਧ ਦੇ ਕੇ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਲ ਮੋੜ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਫੇਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਉ ਵਿਚ ਰੁੜਨ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਐਨ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਜੀਵ' ਹਉਮੈ ਦੇ ਭਰਮ-ਬੁਲਾਵੇ ਜਾਂ ਸਿਆਣਪ ਦੁਆਰਾ, ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ 'ਜੀਵਨ-ਰੋ' ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਮਾਇਕੀ ਜੀਵਨ ਦੇ 'ਘੁੰਮਣ-ਘੋਰ', 'ਆਵਾ-ਗਵਨ' ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ 'ਜੀਵਨ-ਰੋ', ਜਾਂ 'ਹੁਕਮ' ਤੇ ਬੇਸੁਰਾ ਹੋ ਕੇ, ਸਾਡਾ ਮਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੀਵ ਲਈ ਖੁਦ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਘੁੰਮਣ-ਘੋਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

1 'ਇਨਿ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ, ਤੁਮ੍ਹਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ ॥

ਕਿੰਚਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਉਪਜੇ ਜਨ ਕਉ, ਜਨ ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਬੋਚਾਰੇ ॥" (ਪੰਨਾ—857

2 'ਪੰਚ ਬਿਖਾਦੀ ਏਕੁ ਗਰੀਬਾ, ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰੇ ॥" (ਪੰਨਾ—205)

"ਇਨ ਪੰਚਨ ਮੇਰੇ ਮਨੁ ਜੁ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥

3 'ਲੁ ਪਲੁ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇ ਅੰਤਰਿ ਪਾਰਿਓ ॥" (ਪੰਨਾ—710)

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਧੋਗਤੀ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ, ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੇ 'ਘੁੰਮਣ-ਘੋਰ' ਵਿਚੋਂ ਕਢਣ ਲਈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ, ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਸਾਧਨ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :—

4 ਅੰਚਲੁ ਗਹਿ ਕੈ ਸਾਧ ਕਾ, ਤਰਣਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥" (ਪੰਨਾ—218)

'ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਿਹਚਉ ਹੈ ਤਰਣਾ ॥" (ਪੰਨਾ 1071)

Religious Preaching – Part 6

(Spiritual Aspect)

In the middle of the river, water automatically flows rapidly but when this water hits both sides of the pillars of a bridge, then it is entangled in a whirlpool. Separating from the middle current it begins to whirl at the same place. If some straw or reed becomes entangled in this whirlpool, it too remains there circling in it. If some one touching this straw or reed gives it the right direction and turns it towards the current of the water, then it will flow into the stream of that water.

Exactly in the same manner, man comes out of the life-current of Divine Will through the doubt-fallacy of egotism or cleverness and becomes entangled in the whirlpool of materialistic life and in the circle of births and deaths.

Becoming out of tune from the powerful 'life-current' or 'will' of the Immortal Being, our mind becomes weak and it becomes impossible for man to come out of this materialistic whirlpool.

1 *This Maya has made me forget Your feet, O Lord of the World, Master of the Universe.*

*Not even a bit of love wells up in Your humble servant;
what can Your poor servant do?* 857 L3 Bh. Kab

2 *The five vicious thieves are assaulting my poor being; save me, O Savior Lord!* 205 L19 M5

3 *The five vices have corrupted my mind.
Moment by moment, they lead me further away from the Lord.* 710 L16 Bh. Rav

To save people entangled in such downfall and to take them out of the whirlpool of attachment-materialism, the easiest and most reliable method revealed in Gurbani is to associate with and be in the company of elevated beloved souls and saints:-

4 *Grasping the hem of the robe of the Holy Saint, we cross over the world-ocean.* 218 L16 M5

5 *In the Saadh Sangat, the Company of the Holy, I am sure to be saved.* 1071 L17 M5

1

1 "ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੈ ਅੰਚਲਿ ਲਾਵਹੁ, ਬਿਖਮ ਨਦੀ ਜਾਇ ਤਰਣੀ ॥
(ਪੰਨਾ—702)

2 'ਹਰਿ ਜਨ ਵਡੇ ਵਡੇ ਵਡ ਉਚੇ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਮੋਲਿ ਮਿਲਾਈਐ ॥' (ਪੰਨਾ—881)

3 'ਮਨ ਘੋਰਿ ਮਗਾਅਤਿ ਬਿਖੜੀ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਨਕ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੀ ॥' (ਪੰਨਾ—916)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਵਾਉ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਜੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਉਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਧਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ, ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੇ ਓਤ-ਪੋਤ ਰਵ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਅੰਸ਼' ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ 'ਮਾਂ' ਆਪਣੀ 'ਅੰਸ਼'—ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ, ਵਧਣ-ਫੁਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਆਤਮਿਕ 'ਮਾਂ', ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਭੀ ਆਪਣੀ ਅੰਸ-ਰੂਪੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਕੋ ਵਾਰੀ, ਆਪਣੇ 'ਹੁਕਮ' ਦੁਆਰਾ, ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਲਈ, ਮੁਕੰਮਲ, ਅਭੁੱਲ, ਅਟੱਲ, ਸਦੀਵੀ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ 'ਚਾਲ' ਜਾਂ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਦੇ ਅਸੂਲ ਜਾਂ ਮਰਿਯਾਦਾ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਗਏ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਖਤ ਜਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਅਸੂਲ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਜ਼ਰੇ ਜ਼ਰੇ ਵਿਚ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 'ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ' ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

4 'ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ, ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥ (ਪੰਨਾ—1)

ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਹਰ ਇਕ ਬੀਜ (Seed) ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਨਾਲ ਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (inherent and inlaid), ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ, ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ, ਵਧਣ-ਫੁਲਣ ਤੇ 'ਲੈ' ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਅੰਸ਼', ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਢਲਾ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਨੋਰਥ (Fundamental & essential purpose of life) 'ਇਲਾਹੀ ਮਾਂ' ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ 'ਨਿਘਾ-ਪਿਆਰ'

1 Please attach me to the hem of the robe of the Saadh Sangat, the Company of the Holy; help me to cross over the terrible river. 702 L11 M5

2 The Lord's humble servants are great, very great, the greatest and most exalted; they lead us to meet the True Guru. 881 L16 M4

3 The horrible world-ocean is very treacherous; O Nanak, the Gurmukh is carried across. 916 L14 M5

The Immortal Being has created this world through His Command and has put in it 8.4 million life-forms. In every life-form, there is His light. This Divine light, in a hidden form, is flowing in an intermingled and interwoven way in each creature.

Therefore every creature is an 'off-spring' of the Immortal Being. Just as the worldly 'Mother' manages the upbringing and development of her 'off-springs' – the children, so also our spiritual 'Mother' – the Immortal Being having created Her creatures has provided once and for all through Her command the proper, unerring, permanent eternal management for their physical, mental and spiritual well-being.

The rules or practices of this 'movement' or 'flow' of Divine Command have not been written in any book, nor have they been given to some special personality because writing or personalities are perishable. Recorded rules can also be changed. But Divine Command is being implemented in every atom of nature and has been written in the innermost consciousness of every creature.

4 O Nanak, it is written that you shall obey the Hukam of His Command, and walk in the Way of His Will. 1 L7 M1

As an example in the innermost consciousness of every seed is written the inherent and inlaid law according to which works the order of birth, upbringing, development and tuning.

Because of the relationship of the creatures as the children or 'constituents' of the Immortal Being, how can the Prime Soul leave the management of the lives of his children to some other personality?

The fundamental and essential purpose of the life of man is to enjoy the 'warm love' of the bosom of the 'Divine Mother'.

ਮਾਣਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ, ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ 'ਮਾਂ-ਪਿਆਰ' ਦੀ ਚਿੰਟਾਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਜੀਵ, ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖਿੱਚ (Gravity) ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ 'ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ' (Magnetic love) ਵਲ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਖਿੱਚੀਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭੋਰੀ (Divine gravity of love) ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ :—

ਬੱਠੀ ਹੋਈ ਹੈ

ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ

ਉਪਜ ਰਹੀ ਹੈ

ਪਾਲਨ-ਪੋਸਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ

ਜੀਵਨ ਦੀ 'ਸਾਰ' ਰੂਪ ਹੈ

ਜੀਵਨ ਦੀ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਹੈ

'ਲੈ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

1 "ਜੜ੍ਹ ਤੜ੍ਹ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ, ਹੋਇ ਵੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ ॥" (ਜਾਪੁ ਪਾ: ੧੦)

2 'ਜੋਤਾ ਕੀਤਾ ਤੇਤਾ ਨਾਉ ॥" (ਪੰਨਾ ੩)

3 'ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲ ਆਕਾਰ ॥" (ਪੰਨਾ ੨੮੯)

4 "ਹੁਕਮੇ ਧਾਰਿ ਅਧਰ ਰਹਾਵੈ ॥

ਹੁਕਮੇ ਉਪਜੈ ਹੁਕਮਿ ਸਮਾਵੈ ॥" (ਪੰਨਾ ੨੭੭)

ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਭੋਰੀ (Divine thread of Love) ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਦੇ 'ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ' ਨਾਲ ਹੀ :—

ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ

ਓਤ-ਪੋਤ ਹੈ

ਭਰਪੂਰ ਹੈ

'ਜੀਵਨ-ਰੋ' ਹੈ

'ਜੀਵਨ-ਰਵਾਨਗੀ' ਹੈ

ਦਵੱਲੀ ਹੈ

ਸਦੀਵੀ ਹੈ

For (realising) this spiritual aim the Immortal Being has placed in the innermost consciousness of mortals this spark of Divine motherly-love, so that the mortal through the gravity of this Divine love will by Himself automatically and unknowingly get pulled towards the magnetic love of his source, the Immortal Being. It is with this Divine gravity of love that the whole universe:-

is bound

is functioning

is growing

is being looked after

is developing

is essence of life

is 'flow' of life

is tuned.

1 In all the four directions and all the four corners (You) have extended (Yourself in the form of) love. Jaap Sahib 80

2 The created universe is the manifestation of Your Name. 4 L9 M1

3 The Naam is the Support of all creatures. 284 L11 M5
The Naam is the Support of all bodies. 284 L13 M5

4 He has no end or limitation. By His Order, He established the earth, and He maintains it unsupported. 227 L1 M5

In the innermost consciousness of each and every life-form, this Divine thread of love:-

is written,

is interwoven and entwined,

is comprehensive,

is the life current,

is the life flow,

is the driver,

is eternal,

ਅਟੱਲ ਹੈ
 ਅਭੁੱਲ ਹੈ
 ਅਮਿੱਟ ਹੈ
 ਅਟੁੱਟ ਹੈ
 ਅਕਹਿ ਹੈ
 ਅਲਿਖ ਹੈ
 ਅਦਿਖ ਹੈ
 ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਧਰਮ ਹੈ ।

is permanent,
 is unerring,
 is inerasable,
 is continuous,
 is unutterable,
 is unwritten able,
 is invisible,
 is life,
 is religion.

1 "ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ਜੀਅਨ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ॥
 ਜੋ ਜੋ ਰਚਿਓ ਸੁ ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਤਿ ॥" (ਪੰਨਾ ੨੯੨)

1 He cherishes His living beings in so many ways.
 That which He has created meditates on Him. 262 L15 M5

2 "ਮੂ ਲਾਲਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ ॥
 ਤੋਰੀ ਨ ਤੁਟੈ, ਛੋਰੀ ਨ ਛੁਟੈ,
 ਐਸੀ ਮਾਧੋ ਖਿੱਚ ਤਨੀ ॥" (ਪੰਨਾ ੮੨੭)

2 I have fallen in love with my Beloved Lord. ||Pause||
 Cutting it, it does not break, and releasing it, it does not let go.
 Such is the string the Lord has tied me with. 827 L3 M5

3 "ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ ਧਾਰੀ ਸਭ ਧਰਨਾ ॥
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ ਕੀਓ ਸਗਲ ਅਕਾਰਾ ॥" (ਪੰਨਾ ੨੬੩)

3 For the remembrance of the Lord, the whole world was established....
 For the remembrance of the Lord, He created the whole creation. 263 L17 M5

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਸੇ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਭੋਰੀ' ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਖਿੱਚ ਨੂੰ ਹੀ 'ਧਰਮ', 'ਮਹਾਬ' ਜਾਂ 'ਪ੍ਰਮਾਣ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਭੋਰੀ' ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ—ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਵਲ ਅਨਜਾਣੇ (Unconsciously) ਹੀ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ।

This Divine pull of the Divine thread of love of nature is said to be 'faith', 'religion' or spiritual path because it is this Divine thread of love which is unconsciously pulling the mortal towards his source, the Immortal Being.

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹੀ ਇਲਾਹੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਭੋਰੀ', ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲ, ਅਨਜਾਣੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਅਕਾਠਾਈ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲਿਆਣੇ ਦਾ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ, ਅਭੁੱਲ ਤੇ ਅਟੱਲ ਸਾਧਨ ਜਾਂ 'ਧਰਮ' ਹੈ ।

In this way the Divine thread of love automatically and unconsciously motivating, leading and helping the creatures move towards the Immortal Being and is the true-pure, unerring and permanent method or 'religion' for their salvation.

ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ 'ਪ੍ਰੇਮ' ਦੀ ਖਿੱਚ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਤਮਿਕ 'ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ' ਹੈ ।

8.4 million creatures are gradually earning their in-laid 'Divine Religion' and are automatically achieving spiritual evolution.

ਬੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ 'ਨਾਲ ਲਿਖੇ' 'ਇਲਾਹੀ ਧਰਮ' ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ (Evolution) ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ।

For these creatures it is their:-

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਲਈ, ਧਰ-ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਵਗ ਰਹੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਖਿੱਚ' ਜਾਂ 'ਜੀਵਨ ਰੋ' ਨਾਲ :—

ਸੁਰ ਹੋਣਾ
 ਜੁੜਨਾ
 ਜੀਣਾ
 ਥੀਨਾ
 'ਲੈ' ਹੋਣਾ

ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ :—

ਧਰਮ
 ਮਜ਼ਹਬ
 ਪ੍ਰਮਾਰਥ
 ਪਾਠ
 ਦੀਨ
 ਈਮਾਨ
 ਪੂਜਾ
 ਭਜਨ
 ਭਗਤੀ
 ਮਰਯਾਦਾ
 ਰਵਾਇਤਾਂ
 ਨਿਤਨੇਮ
 ਕਰਮ-ਕਾਂਡ
 ਕਲਿਆਣ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ :—

ਬਾਹਰਲੇ
 ਮਨ-ਘੜੇ
 ਸਿਖੇ-ਸਿਖਾਏ
 ਸਮਝੇ-ਸਮਝਾਏ
 ਓਪਰੇ
 ਅੱਡਰੇ
 ਬਦਲਵੇਂ
 ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੇ
 'ਵੇਸ਼' ਵਾਲੇ

nature:

to be in tune
 to be linked
 to be living
 to be existing
 to be in melody

with the pull of love flowing in their innermost consciousness of life
 current
 and that is their :

Religion
 creed
 spiritual path
 religious study
 faith belief
 worship
 prayer
 devotion
 practice
 tradition
 routine
 ritual
 salvation

These creatures do not need some other:-

external
 imaginary
 learnt & taught
 understood & explained
 superficial
 distinct
 changing
 discriminatory
 garbed

‘ਧਰਮ’ ਦੀ ਲੋੜ-ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਵਾਲੇ, ‘ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ’ ਦੀ ਭੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ‘ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ’ ਦੀ ਖਿੱਚ ‘ਦਵੱਲੀ’ (Two way traffic of Love) ਹੈ।

ਇਕ ਪਾਸੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੀ ‘ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ’ ਨਾਲ, ‘ਜੀਵਾਂ’ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ‘ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ’ ਦੀ ਖਿੱਚ ਖਾ ਕੇ, ਮੌਜੂਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ (In response) ਜੀਵ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲ ਖਿੱਚੀਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਜੀਵ’ ਲਈ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਦੀ ‘ਪ੍ਰੇਮ-ਖਿੱਚ’ ਹੀ ਇਲਾਹੀ ‘ਧਰਮ’ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਇਲਾਹੀ-ਧਰਮ, ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧੁਰੇ ਲਿਖਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ‘ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਇਲਾਹੀ ਧਰਮ’ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ, ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ, ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਸੂਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਸੋਚ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜੂਨਾਂ, ਨਾ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਨਾ ਈਸਾਈ, ਨਾ ਮੁਸਾਈ ਹਨ, ਨਿਰੋਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ‘ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ’ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੇ ਸੀਮਤ-ਬੁੱਧੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਗੁਬਰਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਹਿਜੇ ਹੀ ‘ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ’, ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਜਾਣੇ ਹੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ‘ਕਰਤੇ’ ਵਲ ਰੁਕੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਫੁੱਲ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਲਈਏ :—

‘ਫੁੱਲ’ ਦੇ ਬੀਜ ਅੰਦਰੋਂ—ਧੁਰੇ ਹੀ ‘ਨਾਲ-ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ’ ਅਨੁਸਾਰ—ਬੂਟਾ ਉਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਬੂਟੇ ਦੇ :—

ਤਨੇ,
ਟਾਹਣੀਆਂ,
ਪੱਤਿਆਂ,
ਕੰਡਿਆਂ,
ਫਲ,
ਫੁੱਲ

ਤੇ ਉਸਦੀ

ਸ਼ਕਲ,
ਬਨਾਵਟ,

religion, nor do they need the ‘religious preaching’ of external intellectual knowledge. This pull of the thread of love is a two way traffic.

On the one hand, the Immortal Being is pulling the creatures to Himself with the ‘thread of love’.

On the other hand affected by this pull the creatures in response get pulled towards the Immortal Being. For a creature the “pull of love” of the Immortal Being is in fact the Divine Religion and this Divine Religion is in laid in the creature from the very source. For this ‘inlaid Divine Religion’ there is no need for any religious preaching.

The Immortal Being has beautified these creatures with different types of coloured appearances and has given them different languages and powers of thinking. These creatures are neither Hindus, Muslims, Christians nor followers of Musa. They pass through their own natural symbols.

The Immortal Being has bestowed limited intelligence upon these creatures using which they manage and automatically and unconsciously earn the divine teachings of the following inlaid command. In this way they are carried towards the creator.

Take the flower as an example:-

From inside the seed of the flower and according to the inlaid command from the very source – a plant grows and on

the body
branches
leaves
thorns
fruit
flower

of that plant and its
appearance
structure

ਪੰਖੜੀਆਂ,
ਰੰਗ,
ਮਹਿਕ,
ਮਿਠਾਸ,
ਉਮਰ, ਆਦਿ

petals
colour
fragrance
sweetness
age etc.

ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕੁਦਰਤੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮੂਗਟਾਵੇ ਲਈ, 'ਹੁਕਮ' ਬੀਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ, ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ, 'ਨਾਲ-ਲਿਖੇ' ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਰੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ 'ਕਰਤੇ' ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਿਚ, ਅਨਜਾਣੇ ਹੀ ਅਟੁੱਟ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਸਿਮਰਨ' 'ਜੀਵਨ ਰੂਪ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਸਿਮਰੈ ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਆਕਾਸਾ ।'

ਸਿਮਰਹਿ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਗੁਣ ਤਾਸਾ ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਸਭਿ ਭੁਤਾ ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਬਨ ਪਰਬਤ ਅਉਧੂਤਾ ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਬੁਲ ਸੁਖਮ ਸਭਿ ਜੰਤਾ ॥'

ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿਮਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ, ਸਗਲ ਭਵਨ ਕਾ ਪ੍ਰਭ ਧਨਾ ॥

*ਸਿਮਰਹਿ ਜਾਤਿ ਜੋਤਿ ਸਭਿ ਵਰਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ-1078-9)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੀਵ ਜਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ-ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਤਾਂ-ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ :—

- (1) ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ (Own image)
- (2) ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ (Profound intelligence)
- (3) ਨਿਰਨੇ ਸ਼ਕਤੀ (Discriminating power)
- (4) ਵਿਕਸਤ ਹਉਂਮੈਂ (Developed ego)

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ :—

ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਇਲਾਹੀ ਧਰਮ' ਦਾ 'ਪ੍ਰਚਾਰ' ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਹੀ :—

L16.7

form or occur as a result of the 'command' which enters the seed in a hidden manner for the expression of various natural characteristics.

In this way the 8.4 million creatures carried in the flow of the inlaid Divine Command and grateful towards their creator are unconsciously doing meditation continuously.

Thus their meditation becomes a form of life.

The earth and sky contemplate on the Lord

The moon and sun contemplate on the Treasure of Virtues.

All the animals, birds and spirits remember God.

The forests, mountains and renunciates remember Him.

All the subtle and gross beings meditate on Him

The Invisible and the Visible meditate on my Lord, the Master of the world

All the castes, souls and races meditate on Him.

(1078-9)

Having passed through these lives, when man achieves the supreme human life, he receives special gifts from the Immortal Being:-

1. Own Image
2. Profound intelligence
3. Discriminating power
4. Developed ego

The essence of the discussion above is that:-

The preaching of "Divine Religion" of spiritual sphere is

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ (Spontaneously)
 ਅਨਜਾਣੇ (Unconsciously)
 ਸਦੀਵੀ (Eternal)
 ਸੰਪੂਰਨ (Perfect)
 ਅਭੁੱਲ (Faultless)
 ਇਕਸਾਰ (Changeless)

spontaneously
 unconsciously
 eternally
 perfectly
 faultlessly
 consistently

ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਤਾਂ, ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ' ਦਾ ਅਭੋਲ ਤੇ ਅਨਜਾਣੇ ਹੀ ਲਾਹਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ ਆਪਣੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਵਿਚ 'ਏਹੜ-ਤੇਹੜ', 'ਸੱਸੇ' ਦੁਆਰਾ ਹਉਮੈ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ 'ਜੀਵਨ-ਰੋ' ਤੋਂ ਬੇ-ਸੁਰਾ (Out of tune) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਖਿੱਚ (gravity) ਦੇ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰ (Whirlpool) ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਇਸ 'ਆਪ ਹੁਦਰੇ ਪੁਣੇ ਤੇ ਬੇ-ਮੁਖਤਾਈ' ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ, ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ ਵਲ ਮੋੜਨ ਲਈ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦੇਣ ਲਈ, ਧੁਰੇਂ ਹੀ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਠਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਧਰਮ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪ-ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਰਚੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ, ਆਤਮਿਕ-ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ, ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖ, ਸਾਧ, ਸੰਤ ਭੀ, ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ !

ਇਹ ਸਾਰਾ ਬਾਹਰ ਮੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ, ਸਿਰਫ ਆਪ-ਹੁਦਰੇ, ਬੇ-ਸੁਰੇ, ਮਨਮੁਖ ਇਨਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ, ਅਸੀਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਭਰਮ ਭੁਲਾਵੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਕਰਤਾ-ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾ ਸਕੀਏ।

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ, ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥ (ਪੰ—1)

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੇ ਜੇ ਬੁਝੇ, ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥ (ਪ—1)

ਰੱਬ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਅਜ਼ਾਦੀ (Freedom of thought) ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਕੁਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਬੇ-ਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ਨੂੰ 'ਭੁੱਲ' ਗਏ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਮੁੜ 'ਰੱਬ' ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਗੁਰਬਾਣੀ

taking place in the innermost consciousness of all creatures.

8.4 million creatures are unconsciously and innocently enjoying the benefit of this divine 'religious-preaching' but the human being gets imprisoned in the dark dungeon of egotism in his cleverness of profound intelligence through crooked ways and doubts. In this way the human being coming out of the flow of 'Divine Command' becomes out of tune of 'life-current' and gets entangled with the whirlpool of the gravity of materialism.

The Immortal Being taking pity on the condition of self-willfulness and apostasy of human beings and wishing to turn them towards his bosom and wanting to give them awareness of the spiritual sphere has from the very beginning sent to this world gurus and prophets who started various religions and for our life guidance created religious scriptures. Besides this, from time to time spiritual life leading beloved ones great beings, holy people, saints pass through this world to give us spiritual motivation leadership and assistance.

This system of this complete external intellectual religious preaching has been created solely for those human beings who are self-willed out-of-tune and wayward. In this way realising the doubt fallacy of egotism we can earn the Divine Teaching of the inlaid will of our creator – The Immortal Being

1 Obey the preordained will of the Lord, O! Nanak. As is writ by Him. (1)

2 Nanak! If man were to understand the Lord's will, then no one will act in ego. (1)

God has bestowed freedom of thought on human beings through which associating with bad company we turn away from Him and forget our creator. To bring us back into the memory of God the advice

